

Malo hrane za možgane II.

Irena Velikonja: »Nisem človek filma, gledališča, sem epski človek ...«

Lidija Butina

Ni naključje, da smo za sogovornico na naši šoli izbrali prav mladinsko pisateljico Ireno Velikonja. Njene romane berejo tako v osnovni šoli kot v srednji, pogosto kot izbirna besedila, ki jih predstavljajo v svojih govornih nastopih. Irena Velikonja je profesorica na Gimnaziji Šentvid v Ljubljani, slovenistka in komparativistka, mati treh mladoletnikov, kar pa nas je še posebno navdušilo, sta mladost in iskrena misel, da je njen »zadnji« roman Življenje brez psa res najboljši od vseh njenih prejšnjih.

Literarna urica, kratka šestdeset minut, je bila prepletena z iskrivimi odgovori in življenjskimi mislimi, ki so ostale. Nekaj pripravljenih vprašanj voditeljice dijakinje Belme je bilo prekinjeno z vprašanji iz publike in s kratkimi, osebnimi predstavami plakatov, ki so jih dijaki ustvarjali po prebranih romanih. Le kako ne bi spraševali, če pa Irena Velikonja piše o mladih: družini, puberteti, osamosvajanju, prijateljstvih, šoli, ljubezni, sreči, sporih, odgovornosti, smislu in drugih v življenju najpomembnejših stvareh.

Spodbuja modrost svojih staršev

Najprej nam je razkrila, kako je sama odrasla v osemdesetih, ko še ni bilo zdajšnje tehnologije. Povedala je, da so dogovori drža-

Do osemnajstega leta so jo starši strogo vzgajali, pri osemnajstih pa so ji dovolili svobodo pri odločanju, kar je poimenovala za »čudni oblak svobode, ki povzroča strahove pred odgovornostjo«.

li, čeprav ni bilo tehnoloških povezav, vse je temeljilo na besednem zaupanju. Sama je bila »pridna punčka«. Do osemnajstega leta so jo starši strogo vzgajali, pri osemnajstih pa so ji dovolili svobodo pri odločanju, kar je poimenovala za »čudni oblak svobode, ki povzroča strahove pred odgovornostjo«. Vzgojo svojih staršev pisateljica občuduje in pravi, da so njeni starši ravнали modro. Tudi ljubezen do knjig so ji privzgojili doma. V njeni družini so vedno brali, bili so »bralna družina« in, seveda, gojili so spoštovanje do umetnosti. Brati se je naučila, še preden je šla v šolo. Spomnila se je anekdote, ko si je kot otrok v ponedeljek sposodila sedem slikanic in jih v torek vrnila. Knjižničarka ji je svetovala, naj jih še prebere in pisateljica ji je odgovorila, da je knjige prebrala. Zato je dobila »debelejšo« knjigo.

Najbolj avtobiografski je njen prvi roman, Poletje na okenski polici, glavna oseba je značajska podobna avtorici v njenih letih, ko čakaš in ljubiš nekoga, ki zate sploh ne ve, da obstajaš. Zgodbe zorijo »v glavi« zelo dolgo.

Ko pa sede, gre dosti hitro. Najraje piše med počitnicami.

Piše iz veselja, v pisanju uživa in se zabava. Zanimivo se ji zdi plesti zgodbe in odnose. Pri tem ne razmišlja o bralcih. Zadovoljna je, če jim je roman, ko je napisan, všeč.

Začela s kriminalko

V njenim romanih so odnosi zelo različni. A vsak je unikaten. Pisateljica raziskuje različne odnose zato, da se iz njih nekaj naučimo, nekaj spoznamo in znamo v podobnih razmerah ustrezno ravnati. Prepričana je, da iz sistema vrednot vsak vzgaja po svojih najboljših močeh. Da nismo popolni in da smo, hvala bogu, različni.

Smisel mora biti tukaj in zdaj.

Pisati je začela že v osnovni šoli, v šestem razredu na mehanski stroj Olympia, po katerem si moral »tolči«. Napisala je več kot sto strani kriminalnega romana po vzoru ameriških. Potem so ji svetovali, naj piše kaj iz svojega življenja. Dolgo ni pisala nič, v gimnaziji nekaj pesmi, na filozofski fakulteti pa se je z literaturo ukvarjala strokovno in jo je minila želja po pisanju, ker je ugotavljala, da strokovnjaki »zadevo natančno pregledajo in iščejo tudi nedoslednosti in dobiš velik respekt«. Sledila je služba, otroci ... Pri tridesetih pa jo je »pograbilo«, da bi pisala. In se je lotila Poletja na okenski polici, kar pisateljica pokomentira: »Očitno je v meni tlelo, želelo ven in zdaj je ...«

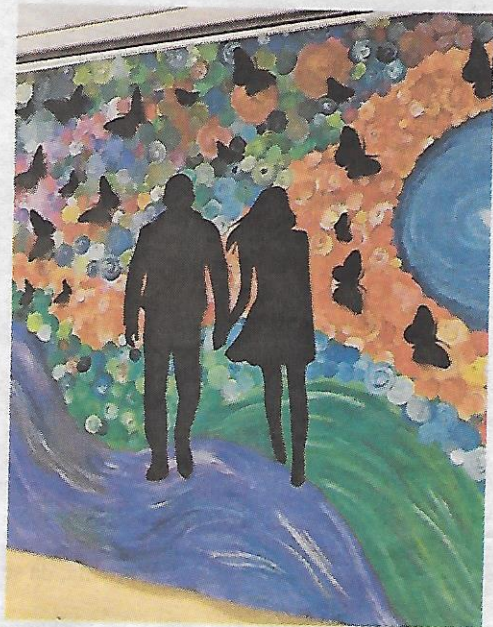
Na vprašanje, če je kdaj razmišljala o tem, da bi po katerem izmed njenih romanov posneli film, je odgovorila, da ni človek filma ali gledališča, da je predvsem epski človek.

Mlade slišimo premalo

Ko se je pisateljica razgovorila o mladih, je poudarila, da ima včasih občutek, da so mladi pri trinajstih do šestnajstih letih v svojem jedru zelo pametni in zreli, a da jih odrasli premalo slišimo ali pa jih sploh ne – to je tudi tema njenih romanov.

Ko so jo dijaki povprašali o pogledu na nasprotje med materialnim svetom in duhovnim, je dejala, da je z leti vedno manj materialistična oseba in da ni nikoli hrepenela po avtomobilih, potovanjih in podobnem. Pravi, da tega v sebi nima, čeprav po drugi strani ustrezne razmere in osnovne dobrine za življenje morajo biti. Eno brez drugega namreč ne gre. Všeč ji je predvsem skromno, preprosto življenje. Pomembnejše se ji zdijo vrednote, kot so družina, iskrenost, poštenost, čas, ki ga preživimo z bližnjimi.

Na vprašanje, kako pisanje vpliva na njeno življenje, je odgovorila, da se trudi, da ne bi

vplivalo na njene otroke in dijake. Vloge v življenju ločuje: je profesorica, pisateljica in mati. Svojih knjig ne daje za domače branje. Nekoč jo je dijak prebral po lastni izbiri – malo v zadregi mu je, seveda, dala petico.

Zmeraj srečen konec

Večkrat piše o nepopolnih družinah, saj odklon od norme daje več snovi za pisanje. Vsi njeni romani se končajo s srečnim koncem, ker je Irena Velikonja prepričana, da za dežjem vedno posije sonce, da se slabe stvari zgodijo z namenom, da noben problem ni nerešljiv. Če imamo voljo, željo in smo dejavni, gre vedno na bolje.

Junakinja iz njenega romana odide v Indijo, da bi poiskala smisel svojega življenja. Irena Velikonja tega ne bi nikoli naredila, vsekakor pa ne bi pustila svojih otrok doma, sama pa odšla na tuje. Pravi, da ne bi iskala smisla drugje, saj sebe vedno nosiš s seboj. »Smisel mora biti tukaj in zdaj, ne v eksotičnih krajih. Danes je verjetno iskanja smisla več. Hitro živimo, se morda izgubimo in se moramo najti. Jaz pa se trudim živeti skladno sama s sabo,« je modrovala.

Vsi njeni romani se končajo s srečnim koncem, ker je prepričana, da za dežjem vedno posije sonce, da se slabe stvari zgodijo z namenom, da noben problem ni nerešljiv. Če imamo voljo, željo in smo dejavni, gre vedno na bolje.

Za konec so jo dijaki povprašali, kaj rada bere. Dejala je, da so ji všeč realisti: Dostoevski, Tolstoj, Flaubert in drugi. Od sodobnih trenutno bere Japonca Murakamija, češke pisatelje ... A vedno je premalo časa za vse, kar bi še rada prebrala.

Veseli smo, da se je pisateljica Irena Velikonja odzvala našemu vabilu in nam povedala toliko dobrih, uporabnih misli in zanimivosti. Ob koncu nam je še zaupala, da si ni predstavljala, da bo dijakov na literarni urici toliko in da bodo tako živahno spraševali. Dejala je, da ji je bilo pri nas lepo.